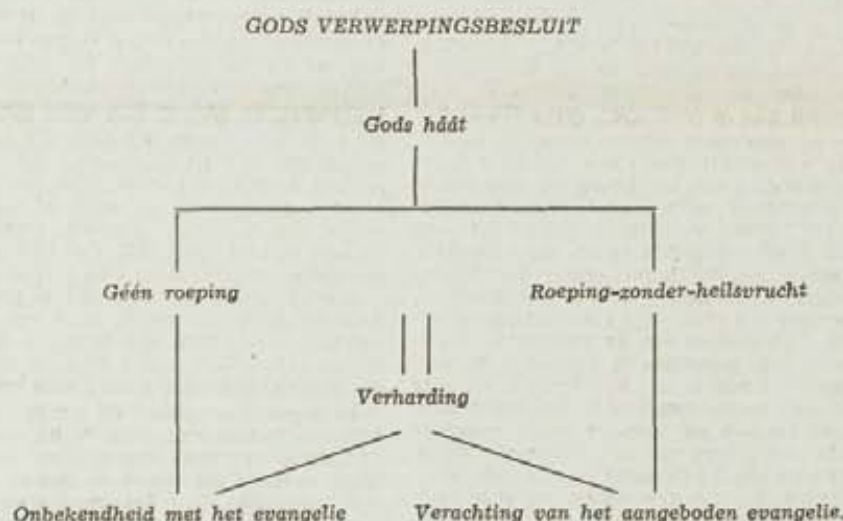

laat mij dus de waarschuwing van zooveen verhalen... voor eigen en amerikaansch gebruik (186).

c) Kindelijk iets over de manier, waarop het verwerpingsbesluit wordt verworpen (190). Daarvan noemen we alleen het volgende: Bij de volwassene volgt God volgens Beza twee wegen (191). Sommigen worden helemaal van de roeping door het evangelie uitgesloten (191). Die „genade“, zelfs die, missen zij. Let op, dat de supralapsarist Beza ook de prediking „genade“ noemt. Al blijft hij verre van de filosofie van Kalamazoo (inzake Gods goede gezindheid jegens alle individuen). Anderen evenwel — zoo gaat Beza verder — worden wel degelijk verwaardigd, de prediking te hooren (dignatur); ze worden geroepen, maar ze willen niet. Ze kunnen ook niet. Wel zijn ze tot het convivium (de bruiloft, het gastmaal, Matt. 22:2; Luc. 14:6) genoodigd (geinviteerd; „geldt“ die noodiging hen ook? Ik zeg: ja). (192). God heeft er zelfs onder hen, wier intellect Hij opwekt, exciteert, om met een z.g. historisch geloof (den term bespreek ik niet, Beza gebruikt hem trouwens hier ook niet) te gelooven „wat er staat“. Nóg anderen zijn er, die er wel het ongelukkigst aan toe zijn: hoog opgestegen, om te dieper te vallen (192). Ze genieten zekere (quedam) „genade“ (ja, het staat er zoo, maar Beza denkt niet aan Kalamazoo). Ze doen ook een poos mee in de kerk, keeren evenwel terug naar hun „uitbraaksel“, 1 Tim. 4:1, Matth. 12:43, en vallen uit het „geloof“ uit. God verlaat hen, het einde is verharding, en verblindings.

d) En wat nu de „roeping“ betreft: we kijken die plaat van Beza nog eens aan. Bij de uitverkorenen is de roeping krachtadig. Bij de verworpenen soms heelmaal afwezig (dat ziet op hen, die „in geen kerk noch kluis komen“, en niets weten; aan wie het Woord dus geheel en al voorbij gaat. Soms evenwel is bij de verworpenen de roeping er wel degelijk. Maar ze blijft dan zonder die krachtadige uitwerking. Dat is dus volgens Beza de plaats der verworpenen, die wel onder de prediking verkeerden, die in het kerkelijke leven zijn opgenomen. Beza kent dus een goddelijk voorbijgaan met de roeping, en een goddelijk steriel-laten-blijven van de roeping. In die beide ziet hij een gevolg van Gods h a a t. Ja, ja, daar is hij nu supralapsarist voor: Zijn plaatje ziet er uit als volgt (voor wat de linkerzijde betreft: links van het standpunt van den steller der opschriften):

Dat laatste is geen woordkeus van mij: er staat: contemptus oblati Evangelii.

Nu zal ik nooit zoo'n plaatje teekenen. Er onder staat: O diepte van Gods oordeelen? Wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergouden worden? Rom. 11:36. Ik vrees, dat het heele plaatje — dit is maar een klein fragment — zelf met dat geweldige woord, dat er onder staat, op gespannen voet staat.

Maar dat kan mij heden niet hinderen. Ik wil nu met aandrang aan onzen hooggeschatten coll. Hoeksema vragen: zoudt U niet willen meehelpen, om die Verklaring te laten wegnemen van de tafel? Ik kan

me niet voorstellen, dat u tot uw missionarissen zoudt zeggen: als er een Beza komt, leg hem dan die verklaring voor, en zoo hij weigert, laat hem gaan. Ik zelf zou weigeren, collega Hoeksema. Terwijl ik toch geloof, dat ik zelf gereformeerd ben, en dat U in dat groote Amerika een grootsche taak hebt. Die verspielen uw kerken, als ze zóó gaan binden, dat de Beza's, nog wel supralapsarist, eruit moeten; en wat moeten dan nog die arme, meestal zoo bescheiden eruit ziende infalapsaristen?

Beza zegt: het evangelie wordt aangeboden. Maar hij is tegen Kalamazoo; dat neem ik op me, te bewijzen.

Beza zegt: de vocatie komt tot allen; maar hij is tegen Kalamazoo (tot allen, n.l. die in de gemeente zijn ingelijfd b.v.)

Beza kent wel een vocatie met tweeërlei UITWERKING (ik ook), maar hij kent niet een vocatie (roeping) met tweeërlei INHOUD (ik ook niet).

Want de roeping is geen dogmatisch aphorisme, maar: bevel-belofte, belofte-met-conditie. De één kan straks de conditie „praestereen“, d.w.z. doen, dank zij Gods genade, dank zij die genade alleen; de ander zal de conditie nimmer nakomen. Maar, — de CONDITIE KRIJGEN ZE ALLEN (in het verbond).

En dat vind ik gereformeerd. Dát vind ik ook een basis om te preeken, in stee van een populair gehouden verhandeling of een noodlotscomouflagelezing te geven.

De roeping (vocatie), zoo zegt Beza, is de ordinairdienst van het evangelie (iii, 434), — oftewel: de stem des evangelies, klinkende in de kerk door den dienst der menschen.

Die ééne stem zal echter óók in de kerk verschillende uitwerking hebben: niet alle steenen harten worden murw.

En de verworpenen? Beza zegt van hen, wat sommigen tegenwoordig niet eens durven naspreken: Ook hun is de leer der zaligheid aangeboden (sibi oblatam salutis doctrinam).

Dát „aanbod“ intusschen is géén Kalamazoo-product bij Beza: zie zijn grimmige plaatje maar: haat eerst, roeping-zonder-effect-gelaten daarna.

Maar het gezagsmoment, dat in dat aanbod ligt, dát kent ook Beza, iii, 434.

Ik concludeer: onze vrijgemaakte menschen kunnen

het woord „Logos“ te schrappen. Ik zeg niet, dat daarmee de zaak beslist is, maar wel, dat heel die hoofdletter willekeurig is: een uitvinding van degenen die den tekst van Gregorius v. Nyssa hebben uitgegeven; de man zelf deed aan die hoofdletters niet. En over de juiste lezing van heel de pericope is dan bovendien veel te doen geweest. Zeker, de uitgave van Migne heeft die hoofdletter; Migne wil als goed roomsche man natuurlijk graag, dat gedacht wordt niet aan een van God uitgaand woord (parool, dictie), maar aan het Woord van Joh. 1:1. Maar Migne is toch zeker ons laatste woord niet? Ik heb hier naast de uitgaaf van Migne ook die van Gentianus Hervetus liggen (ed. Parisiis, ap. Mich. Sonnius 1615, to. II, p. 536). Daar wordt wel de naam God (Theos) met hoofdletter, doch niet het woord „logos“ met hoofdletter geschreven.

Nu de kwestie: wie heeft gelijk: Dankbaar met hoofdletter, of Hervetus zonder hoofdletter? Anders gezegd: wat is bedoeld: logos of Logos, een woord Gods, desnoods het spreken Gods, of de Tweede Persoon?

Antwoord: zonder eenigen twijfel heeft dr. Dankbaar ongelijk in dit geding.

Hij zal zeggen: ja, maar er staat toch: het brood is VERANDERT, OMGEZET, in het wezenlijke lichaam van den Logos?

Zeker, zeker; er staat tenminste wel zoo iets. Er staat zelfs een op het eerste gezicht heel raar woord: metapolein; en dat lijkt wel wat roomsche wierookgeuren af te geven.

En toch.....

Toch is het mis.

Daarvoor zijn heel wat argumenten aan te voeren. Enkele willen we noemen.

K. S.

*. Verwijzing naar 1 Tim. 4:5

Van beteekenis voor heel het vraagstuk is, dat Gregorius van Nyssa, enkele regels verderop, een beroep doet op het gezegde van den apostel uit 1 Tim. 4:5: (al wat door God geschapen is, is goed en er is niets verwerpelijk, want) het wordt geheiligd door het woord Gods en door het gebed.

Paulus zegt dat tegenover de valsche leeraars, die b.v. aan christenen verboden te trouwen. Al die natuurlijke dingen waren maar slecht.

O neen, zegt Paulus nu, dat hebben ze grondig mis. Het huwelijk is toch een schepsel van God? — En — Hij maakt toch geen slechte dingen?

Ja, maar, het is „natuur“, en wat heeft een heilig man nu aan die niet-heilige natuur? werpen ze tegen.

Ho, ho, zegt Paulus: natuur? Gelijk hebben jullie, maar — die natuur wordt ge-heilig-d. In het verbondsverkeer. Door het woord Gods; God spreekt van boven naar beneden. En door het gebed: wij spreken van beneden naar boven. En dus doet die natuur, opgenomen in dat tweevoudig spreken, een dienst, die heilig is en goed.

Daar staat dus doodgewoon, dat in het spreken Gods en het bidden van den mensch natuurlijke dingen worden „geheiligd“. Moeten we hier soms aan transsubstantiatie van de „elementen“ in de paring van man en vrouw denken, en dan betoogen, dat ook bij Paulus al de grieksche zijnsleer (elementen, waarvan het „zijn“ veranderd wordt) de hebreuwsche handelingsleer (de handeling der paring) heeft verdronken in het huwelijk?

Zachtjes aan, vrienden, zou Paulus zeggen; ik ben van Gamaliël verlost, maar gaan jullie nu weer bij dien van zijn micro-scoop nooit te scheiden letterbegluurder college loopen, om mij te kunnen lezen?

Wij vergeten niet, dat Gregorius van Nyssa, met zijn opvatting van de „maagdelijkheid“, de alomvattende beteekenis van 1 Tim. 4:5 minder scherp voor ogen hield, dan wij allemaal doen. Toch heeft hij terdege begrepen, dat 1 Tim. 4:5 zulk een universele beteekenis heeft voor alle schepsel Gods; hij komt over dat thema zelf spreken in zijn verhandeling over de maagdelijkheid (cp. viii, ed. Parisiis, a.w. 568).

En daarom, vóór we verder gaan: eerst even voor dit nuchtere feit attentie.

K. S.

*. Het lastige woordje valt mee in 't gebruik

Maar nu zitten we, zal de lezer zeggen, toch nog in de maag met dat lastige woordje, dat zooveen (in de eerste * over Greg. v. N.) erkend werd, aanwezig te zijn. Dr. Dankbaar zal toch niet uit zijn duim gezogen hebben, dat volgens Gregorius van Nyssa het brood wordt OMGEZET in Christus' lichaam?

Och neen, het is niet uit zijn duim gezogen. Zoo'n woordje staat er.

Maar de vertaling van dat woordje, die hebben anderen uit hun duim gezogen; en dr. Dankbaar is op die anderen wat al te gauw afgestaan.

Noodig was dat niet geweest. Want het heele hoofdstuk, waaruit die paar woordjes uitgelicht zijn, krioelt van dat woordje „metapolein“ (of „eisthai“). Een knap man, die overal, waar, in dit hoofdstuk „metapolein“ voorkomt, mij kan duidelijk maken, dat we met de vertaling „omzetten in“ iets kunnen beginnen.

We doen een greep, hier en daar.

Deze maal beginnen we bij het begin. Gregorius betoogt, dat de mensch uit tweeërlei is opgebouwd: lichaam en ziel. Dus moet datgene, zegt hij, wat de menschen tot het leven leidt, ook door middel van die beide in het bezit komen van hen, die behouden worden.

Een redeneering, die eenigszins herinnert aan het artikel onzer belijdenis, waar staat (art. 18), dat, omdat zoowel lichaam als ziel van den mensch verdorven zijn, Christus beide aannam, een lichaam dus en een ziel, opdat Hij beide tezamen zou behouden.

Nu is voor de ziel het gelóóf gegeven.

Maar het lichaam dan?

Dáár is een andere manier voor aangewezen. Is er in het lichaam gif gebracht, dan moet er een tegengif komen: een ander „medicament“. Dat andere medicament moet de kracht (dunamis, werking) van het verderbrengende gif uitblussen.

*. Gregorius van Nyssa misduid

Om het belang der zaak komen we nogmaals terug op de avondmaalsleer. Dr. W. F. Dankbaar, in zijn brochure: „De tegenwoordigheid van Christus in het Avondmaal“ (G. F. Callenbach, Nijkerk) haalt voor zijn reeds in twee nummers besproken gevoelens ook enkele woorden van Gregorius van Nyssa aan.

Dat was een man van veel verdiensten, die het concilie van Constantinopel van 381 heeft bijgewoond, maar helaas opgescheept is met den ongelukkigen en door den bijbel verboden titel „pater patrum“, d.w.z. vader-van-de-(kerk)-vaders. Hij staat, dat merkt ge nu wel, in de reuk van uiterste orthodoxie, maar heeft toch wel klappen van den molen van Origenes, dien veelzins kwaden rakker, meegekregen. Een man van verdienste, maar óók al iemand om scherp te controleeren. Geen gevaarlijker ding, dan álmaar tradities bouwen op dragers van zulke mooie namen.